

Voordat ik tot de kern van mijn betoog over zal gaan wil ik mij eerst aan u voorstellen en nader in gaan op mijn achtergrond. Ik ben Ton Diepeveen, van huis uit jurist en ooit mijn loopbaan begonnen bij de politie. Sinds 2006 ben ik directeur/eigenaar van een onderzoeksbureau dat in opdracht van voornamelijk gemeenten feiten- en integriteitsonderzoeken uitvoert. In de periode daar voor ben ik onder andere als senior manager werkzaam geweest bij Ernst & Young Forensic, tegenwoordig YE genaamd. En nog weer daar voor was ik ruim vier jaar hoofd van het bureau Toezicht en Handhaving binnen de afdeling Milieubeheer van de provincie Flevoland. Bij het verschijnen van het BING rapport heb ik van de inhoud kennis genomen omdat de casus een interessante was, zeker gelet op mijn eigen achtergrond, kennis en ervaring. Bij het lezen van het rapport viel mij een aantal zaken op waarop ik hierna uitgebreid in zal gaan. Ik heb mijn bevindingen ook gedeeld met de heer Luiten omdat ik van mening was en ben dat het onderzoek niet af is en hij hierdoor beschadigd zou kunnen raken zo hij al niet daardoor beschadigd is. De heer Luiten heeft mij toen het verzoek gedaan om vanavond in te spreken. Dit om u als commissie c.q. leden van de raad zo volledig mogelijk te informeren over wat er naar mijn mening nog nodig zou zijn om te komen tot de juiste conclusies. Ik ga nu in op mijn bevindingen:

1. Het referentiekader in hoofdstuk 4 van het onderzoeksrapport is onvolledig nu in ieder geval daarin de volgende zeer van belang zijnde (beleids-)documenten ontbreken:
  - het vastgestelde Vergunningverlenings-, Toezichts- en Handhavings- (VTH)beleid van de gemeente Aalten zoals neergelegd in onder andere het Handhavingsprogramma 2015;
  - de Programmabegroting 2015/2016 van de Omgevingsdienst Achterhoek (ODA);
  - de Dienstverleningsovereenkomst ODA van 11 maart 2013 en
  - de Landelijke Handhavingsstrategie (LHS). De Landelijke Handhavingsstrategie gaat uit van het principe dat handhavers zo licht mogelijk starten met interveniëren gericht op herstel en dat zij snel overstappen op zwaardere interventies als naleving uitblijft. Een belangrijk instrument om te bepalen op welke wijze dient te worden opgetreden is de Interventiematrix. De Interventiematrix lijkt in de gemeente Aalten te zijn vertaald in de naleefstrategie zoals hierna nog aan de orde zal komen (zie punt 7 en verder van deze notitie);
2. Hierdoor kan niet meer worden volgehouden dat het onderzoeksrapport voldoet aan het "Stappenplan gedragscode politieke ambtsdragers gemeente Aalten";
3. Dat schrijft namelijk in artikel 10 eerste lid voor dat de burgemeester het onderzoeksrapport aan het college en de raad aanbiedt en dat de rapportage alle informatie bevat die nodig is om een oordeel te kunnen vormen over het vermoeden van integriteitsschending;
4. Door de ontbrekende (beleids)documenten niet bij het onderzoek te betrekken ontstaat een scheef beeld. Hierdoor kunnen en mogen geen conclusies worden getrokken terwijl dat nu wel door iedereen die kennis neemt van de inhoud van het rapport wordt gedaan;

5. Het hiervoor genoemde Handhavingsprogramma (zie punt 1 van deze notitie) is een vereiste op grond van het Besluit omgevingsrecht (Bor). Bij het opstellen van het programma dient onder andere rekening te worden gehouden met vastgesteld beleid;
6. Bovendien moet dit programma, in vakjargon Hup (Handhavingsuitvoeringsprogramma), genoemd, worden afgestemd met andere betrokken bestuursorganen alsook met politie en Openbaar Ministerie (OM). Ik verwijs daarbij naar bladzijde 4 van het Handhavingsprogramma 2015 van de gemeente Aalten;
7. In datzelfde programma is in paragraaf 3.4 de Nalevingsstrategie opgenomen, onder andere bestaande uit een handhavingsstrategie welke op haar beurt weer is onderverdeeld in een toezichtstrategie, gedoogstrategie, sanctiestrategie en een interne- en externe afstemming. En juist deze handhavingsstrategie is geschreven om toegepast te worden door alle toezichthoudende en opsporingsinstanties, waaronder politie en OM, die betrokken zijn bij de handhaving in de gemeente Aalten, aldus het handhavingsprogramma;
8. Volgens paragraaf 3.5 van het handhavingsprogramma 2015 is de lijn van de gemeente Aalten dat er eerst in onderling overleg gekeken kan worden of er een oplossing mogelijk is. Als blijkt dat dit niet mogelijk is en de grens blijft overschreden worden dan zal de gemeente zijn verantwoordelijkheid als bevoegd gezag nemen om de overtreder bestuursrechtelijk hierop aan te spreken;
9. Volgens datzelfde handhavingsprogramma (bladzijde 11) vindt handhaving plaats volgens vaste transparante processen. Vergelijkbare situaties worden op vergelijkbare wijze afgehandeld. Consistent en consequent handhaven is van groot belang. Daarmee is voor een ieder duidelijk wat hij van de gemeente kan verwachten, aldus het handhavingsprogramma 2015;
10. En betreft men daarbij de bijlage 1 van dat handhavingsprogramma en dan meer specifiek de onderdelen 5.1 (Bouwen) en 5.9 (Bestemmingsplannen buitengebied) dan wordt daarbij opgemerkt dat na een melding van een illegale activiteit de handhaving wordt opgestart volgens de naleefstrategie (zie ook punt 7);
11. Verder wordt over toezicht en handhaving in de programmabegroting 2015/2016 van de ODA opgemerkt dat indien het toezicht niet leidt tot het beoogde resultaat de naleving van de regels met gebruikmaking van bestuursrechtelijke handhavingsinstrumenten wordt afgedwongen. Het beleidsdocument zegt verder dat de inzet vanuit de ODA veel meer gericht is op het bewustmaken van de regelgeving. Vanuit de missie en visie van de ODA is een kernwaarde geformuleerd: Liever bewust maken dan handhaven! Bij de uitvoering van onze taken, aldus de ODA, wordt vanuit die kernwaarde inzet gepleegd;

12. In lijn met dat beleid is het wellicht te verklaren waarom de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening, die tot 2014 VTH in zijn portefeuille had, besluit niet tot controle van het bedrijf van wethouder Luiten over te laten gaan (zie bijlage 1 van het onderzoeksrapport: de chronologie bij 11 januari). Immers was de heer Luiten al door hem ingelicht en tevens gevraagd zorg te dragen voor legalisatie van het mestbassin. Deze handelwijze van de betreffende portefeuillehouder was ook in lijn met de genoemde kernwaarde van de ODA: Liever bewust maken dan handhaven!
13. Het is duidelijk dat het onderzoek, waarvan het onderzoeksrapport nu voor u ligt, nog niet volledig is. Om dit onderzoek te completeren dienen tenminste de volgende aanvullende werkzaamheden te worden uitgevoerd:
- a. het aanvullen van het referentiekader met de hiervoor genoemde en deels beschreven (beleids)documenten (zie onder andere punt 1 van deze notitie);
  - b. het bestuderen en analyseren van deze documenten;
  - c. in het kader van die aanvulling, het opnieuw interviewen van:
    - de burgemeester
    - de gemeentesecretaris
    - het afdelingshoofd Toezicht en Handhaving van de ODA en dan meer specifiek over de afspraken die zijn gemaakt met externe partijen waaronder OM en politie over de wijze van handhaven (zie onder andere punt 7 tot en met 10 van deze notitie);
    - de officier van justitie belast met milieuzaken, waarbij van belang is wat met de gemeente Aalten is afgesproken in het kader van het handhavingsbeleid zoals onder andere verwoord in het Handhavingsuitvoeringsprogramma 2015;
    - de betreffende BOA van het ODA en dan meer specifiek waarom zij de betreffende politiemans niet heeft gewezen op het feit dat er kennelijk op bestuurlijk niveau gezamenlijke afspraken zijn gemaakt over de wijze van handhaven (zie onder andere punt 7 tot en met 10 van deze notitie);
  - d. expliciet aan te geven waarom het noodzakelijk was bij het onderzoek het economisch delict uit 2003 te betrekken. Te meer nu niet bekend is of dit feit betrekking had op een milieudelict. Ook is dit voor de onderzochte casus niet relevant en was het ook niet de opdracht van BING, tenminste dat laatste blijkt niet uit haar rapport;
  - e. door een onafhankelijke deskundige na laten gaan of er wel vertrouwelijke informatie door de betreffende portefeuillehouder is 'gelekt'. Immers was de betreffende informatie afkomstig van een persoon die deze informatie ook niet in zijn bezit had mogen hebben. Met andere woorden: de informatie lag al op straat. Belangrijk is dan ook te weten of dan die informatie nog valt onder de werking van artikel 3.2 van de gedragscode;
  - f. De bevindingen die uit alle hiervoor genoemde aanvullende werkzaamheden naar voren komen opnieuw voorleggen, aan in ieder geval de heer Luiten;

- g. Al het voorgaande verwerken in een aanvullend onderzoeksrapport op basis waarvan de uiteindelijke conclusies kunnen worden getrokken.

Aalten, 7 juni 2016

mr. A. Diepeveen